

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE
DOMENIUL CONTABILITATE

**Doctorand
CATRINA Ersilia**

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE
CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL
SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

**Conducător de doctorat
Prof.univ.dr. Constanța IACOB**

**CRAIOVA
2018**

CUPRINS REZUMAT

ARGUMENTE ȘI CUVINTE CHEIE	Pag. 3
CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT	4
INTRODUCERE	7
STRUCTURA TEZEI DE DOCTORAT	9
CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE DESPRINSE ÎN URMA CERCETĂRII	14
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	23

ARGUMENTE ȘI CUVINTE CHEIE

Separarea efectuată de către F.H.Knight (1921) între incertitudine și risc, a permis înțelegerea rolului asigurărilor de protejare a persoanelor și proprietății lor împotriva evenimentelor cu efecte dezastruoase. Altfel spus, aceste evenimente sunt baza asigurărilor și, în același timp, ele sunt și obiectul principal al cunoașterii în acest domeniu. Șocurile lor îi afectează pe toți, distrugând aleator capabilitățile oamenilor și companiilor. După cum afirma și U.Beck (2001), această realitate este amplificată astăzi de diversele inițiative de modernizare a societății.

Riscul a devenit astăzi mai mult decât o amenințare, el a devenit măsura acțiunii noastre. În acest context, activitatea desfășurată în sistemul de asigurări nu poate fi realizată în mod eficient fără existența unui sistem de control intern funcțional și de management al riscului. Având în vedere importanța controlului intern ne-a determinat să supunem atenției o serie de aspecte legate de misiunea pe care o are și posibilele modele care conturează o nouă filozofie a eficacității aplicării acestuia în cadrul societăților de asigurări

CUVINTE CHEIE:

- asigurări
- segmentare
- control intern
- risc
- incertitudine
- probabilitate
- fraude
- misiune
- detectare
- analiză
- concepte
- modele
- cercetare statistică
- eficacitate

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

	Pag.
INDEX ABREVIERI	6
INDEX TABELE	8
INDEX FIGURI	11
INTRODUCERE	14
Cap.I. PIAȚA ASIGURĂRILOR – PREZENT ȘI PERSPECTIVE	21
1.1. Aspecte generale privind piața asigurărilor	22
1.1.1. Asigurările de-a lungul timpului – o abordare istorică din perspectivă românească	22
1.1.2. Contribuția sectorului de asigurări la formarea PIB-ului României	29
1.1.2.1. Segmentarea pieței asigurărilor	29
1.1.2.2. Gradul de penetrare în PIB și densitatea asigurărilor	32
1.2. Impactul asigurărilor asupra creșterii economice	38
1.3. Corelația dintre piața asigurărilor și gradul de intermediere financiară în România	49
1.4. Dinamica asigurărilor în România din perspectivă regională	55
Cap.II. CONTROLUL INTERN, COMPONENTĂ A GUVERNANȚEI CORPORATIVE ÎN CADRUL COMPANIILOR DE ASIGURĂRI	60
2.1. Clarificarea conceptului de guvernanta corporativă și evoluția acestuia	61
2.2. Considerente generale privind sistemul de control intern, componentă a guvernantei corporative	64
2.2.1. Definirea sistemului de control intern, modelele acestuia și tipurile de control	65
2.2.2. Principiile sistemului de control intern la nivelul societăților de asigurări	73
2.2.3. Controlul intern în perspectivă	76
2.3. Controlul intern vs. auditul intern și delimitarea unor tipuri de control în societățile de asigurări	79
2.4. Particularitățile controlului intern în societățile de asigurări	83
2.5. Managementul riscurilor și sistemul de control intern – complementaritate sau subordonare ?	91
2.5.1. Risc și incertitudine – distincție sau similitudine ?	91
2.5.2. Modelul de management al riscurilor în cadrul	97

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

companiilor de asigurări și etapele aplicării acestuia

Cap.III. DEPISTAREA, ANALIZA ȘI PREVENIREA FRAUDELOR DIN ASIGURĂRI – MISIUNE A CONTROLULUI INTERN	108
3.1. Conceptul de fraudă și caracteristicile acesteia	109
3.2. Cât de amplă și de sofisticată este fraudă în asigurări ?	114
3.3. Misiunea controlului intern privind analiza proceselor de prevenire și detectare a fraudelor	121
3.3.1. Cadrul teoretic-metodologic al misiunii controlului intern privind detectarea și prevenirea fraudelor	121
3.3.2. Analiza modului de realizare a misiunii controlului intern privind detectarea și prevenirea fraudelor	124
3.3.2.1. Analiza mediului în care se desfășoară controlul intern	125
3.3.2.2. Analiza evaluării riscurilor ciclului de vânzări	127
3.3.2.3. Evaluarea riscurilor în cadrul ciclului de salarizare	129
3.3.2.4. Evaluarea riscurilor financiare	130
3.4. Analiza predictivă a proceselor de prevenire și detectare a fraudelor la nivel de ASF	133
3.4.1. Analiza predictivă la nivelul societăților de asigurări	133
3.4.2. Analiza predictivă a reasigurărilor	143
3.4.3. Analiza predictivă la nivelul brokerilor	145
3.5. Competențele controlului intern în prevenirea și depistarea fraudelor din asigurări	147
Cap.IV LEAN SIX-SIGMA – O NOUĂ FILOZOFIE A EVALUĂRII EFICACITĂȚII CONTROLULUI INTERN : PERCEPȚIE SAU REALITATE ?	151
4.1. Lean Six-Sigma – o abordare teoretico-metodologică și articularea ei în sistemul de control intern al companiilor de asigurări	152
4.1.1. Conceptul Lean și caracteristicile acestuia	153
4.1.2. Conceptul Six_Sigma și caracteristicile acestuia	159
4.1.3. Conceptul Lean Six-Sigma și articularea lui în sistemul de control intern	163
4.1.4. Modelul DMAIC integrat în sistemul de control intern	166
4.2. Studiu de caz privind particularizarea modelului DMAIC la NN Asigurări de Viață S.A.	169
4.2.1. Necesitatea integrării modelului DMAIC în sistemul de control al riscurilor de piață	170
4.2.2. Aplicarea modelului Value at Risk (VaR) pentru estimarea riscurilor de piață la NN Asigurări de Viață S.A.	173
4.3. Studiu de caz privind evaluarea eficacității controlului intern asupra raportării financiare și măsurile care se impun	178
4.3.1. Argument în favoarea evaluării eficacității controlului intern	178
4.3.2. Etapele necesare evaluării eficacității controlului intern	180
4.3.3. Concluziile care se desprind în urma studiului de caz	193
CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE	196
BIBLIOGRAFIE	205

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

CURRICULUM VITAE	215
LISTA DE LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE	218

INTRODUCERE

De la naștere, fiecare ființă umană se confruntă cu o incertitudine în acțiunea pe care o întreprinde pentru sine și pentru alții. După D.North (2005), incertitudinea inițială este redusă prin învățarea a două lucruri, cele provenite din mediul fizic și cele provenite din mediul lincvistic sociocultural. Aceste învățări diferă de la o cultură la alta. Prin urmare, toate societățile se organizează pentru a reduce incertitudinile, printre acestea regăsindu-se și societățile de asigurări.

Reflecția asupra asigurărilor este adesea orientată către considerații tehnice și aspecte de afaceri. Și totuși, într-o economie modernă, activitatea de asigurare joacă un rol important și merită atenția acordată înțelegerii mediului său și interacțiunii cu alte sectoare ale economiei. Un sector de asigurări bine organizat, cu o bună guvernare în plan național sau regional, este unul dintre catalizatorii procesului de dezvoltare socio-economică a unei țări sau regiuni. Datorită incertitudinii din viața de zi cu zi, cercetarea securității este o nevoie fundamentală a fiecărei ființe umane în plan antropologic, cultural și politico-juridic.

Societățile de asigurări au început să se dezvolte în țara noastră în secolul XIX- XX datorită dezvoltării activităților economice desfășurate la un nivel mai intens, precum și activităților de export de cereale în principal către alte țări europene. Forme diverse de asigurare au existat din vremurile străvechi, dar s-au manifestat sub diverse forme, adaptate modului de viață de la vremea respectivă. După anul 1900 societățile de asigurare au început să ia amploare, adaptându-se vremii și nevoilor, precum și politicilor elaborate și aplicate în fiecare etapă de dezvoltare economică.

În actualul context economico-social și politic în care fenomenul de globalizare și internaționalizare a generat numeroase contradicții, a fost inevitabilă apariția de noi riscuri și incertitudini cu consecințe fără precedent asupra tuturor domeniilor de activitate. Evitarea, diminuarea sau eliminarea impactul materializării unor astfel de evenimente aduce în atenția guvernelor, organizațiilor, entităților și chiar a fiecărui individ în parte, primordialitatea identificării unor soluții viabile, respectiv controlul intern.

În noul context generat, atât în mediul de afaceri, cât și în sectorul public, au apărut noi direcții de acțiune ale managementului oricărei entități bazate pe reconsiderarea modului în care acestea pot să-și gestioneze noile circumstanțe evolutive.

Organizarea controlului intern și generalizarea managementului riscurilor au devenit în cursul ultimilor ani subiecte printre preocupările majore ale întreprinderilor și managerilor acestora. Numeroase țări, precum Statele Unite, au promulgat legi pentru a clarifica obligațiile liderilor în materie de control intern privind conducerea de facto pe baza unui proces de

Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI

standardizare a eficacității sistemului de control intern pus în practică de către companii.

Dacă în unele țări, precum SUA, autoritatea de reglementare a ales să se concentreze pe informațiile financiare în scopul restabilirii încrederii în piețele financiare, în alte țări, precum Franța, autoritatea de reglementare a optat pentru o abordare diferită, mai largă în domeniul său de aplicare oferind astfel o mai mare libertate cu privire la pașii care trebuie urmați.

Definițiile regăsite în literatura de specialitate referitoare la controlul intern, denotă faptul că acestea se bazează pe câteva concepte fundamentale, și anume:

- controlul intern este un set de măsuri care reprezintă un mijloc de atingere a scopurilor și nu un scop în sine;
- controlul intern nu este un eveniment izolat sau o singură circumstanță, ci un set de acțiuni care se răspândesc în toate activitățile companiei. Este un instrument de management pentru management care nu poate fi înlocuit. Procedurile de control intern sunt deosebit de eficiente atunci când este integrat în infrastructura și o parte a culturii organizaționale;
- controlul intern este implementat de oameni. Nu este doar o colecție de manuale, proceduri și documente. El este asigurat de persoane care fac viabilă activitatea companiei la toate nivelurile;
- managementul așteaptă de la control o asigurare rezonabilă și nu o asigurare absolută. Probabilitatea de realizare a obiectivelor este supusă unor limitări inerente oricărui sistem de control intern, chiar dacă deciziile luate s-au bazat pe un studiu al raportului cost/beneficiu;
- controlul intern se concentrează asupra atingerii obiectivelor într-una sau mai multe domenii distincte, dar suprapuse.

Controlul intern nu este un scop în sine. El este organizat pentru a asigura o activitate administrativă corectă și eficientă cu respectarea legii. Problema relației dintre aceste avantaje și costul măsurilor nu trebuie ignorate în acest sens de către Autoritatea de Supraveghere Financiară.

Necesitatea unei mai mari rigori resimțită de companiile de asigurări pentru garantarea echilibrului fundamental al surselor lor financiare a condus la intensificarea preocupărilor pe linia prevenirii și combaterii fraudelor. Fără îndoială, industria asigurărilor se confruntă cu o parte importantă de fraudatori care încearcă să obțină câștiguri ilicite.

Domeniul de aplicare al misiunii controlorului este variabil iar limitele sale sunt stabilite prin programul de control care i-a fost stabilit. În evaluarea prețului just al prejudiciului creat, rolul esențial al controlorului este acela de a pune frână în fața fraudelor și de a determina evitarea acoperirii daunelor mai devreme. Prin experiența acumulată și cunoștințele sale despre psihologia asiguratului, controlorul poate critica fiecare indice de fraudă. Odată identificat un prim indice, el trebuie să caute dacă există alții și să informeze cât mai rapid asiguratorul expunând managerului acestuia toate contradicțiile și anomaliile care au fost înregistrate.

Cu toate acestea este imperativ ca societățile de asigurări să-și orienteze atenția spre anumite probleme de fraudă implicită și să se creeze un climat riguros al relațiilor dintre asigurator și asigurat.

Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI

Odată cu evoluția sistemelor de control intern au evoluat și riscurile, în special în sectorul de asigurări și reasigurări. Nu de puține ori, managementul entităților de asigurări și reasigurări își pun întrebarea : cum ar fi mai bine ? să se instituie mai multe controale sau controlul să fie mai bine direcționat ?

Chiar dacă controlul intern furnizează numai asigurări rezonabile, reflecțiile care se bazează pe cantitate s-au dovedit în termeni de eficacitate că lasă loc unei false logici liniștitoare, și anume controlul riscului. Într-un asemenea context apreciem importanța și actualitatea temei de cercetare care are ca **obiectiv principal** conturarea provocărilor și perspectivelor controlului intern în cadrul societăților de asigurări și pentru a cărei dezvoltare au fost stabilite patru obiective specifice, și anume:

- OS1 – analiza principalelor caracteristici ale pieței asigurărilor și impactul acestora asupra creșterii economice;
- OS2 – clarificarea conceptului de control asociat managementului riscului;
- OS3 – identificarea și analiza misiunii controlului intern în privința fraudelor;
- OS4 – identificarea măsurii în care controlul intern este adaptat specificului entităților de asigurări și eficacitatea acestuia.

STRUCTURA TEZEI DE DOCTORAT

Fiecare dintre cele 4 obiective specifice menționate constituie câte o direcție sau axă de cercetare separată în cadrul tezei, în pofida interconexiunilor dintre acestea încercându-se o delimitare a acțiunilor urmărite.

Prima axă de cercetare, intitulată “*Piața asigurărilor – prezent și perspective*” are rolul de a reliefa modul în care au apărut și evoluat asigurările, rolul acestora la formarea PIB-ului din țara noastră și dinamica asigurărilor din perspectivă regională.

În esență această axă de cercetare va avea drept scop crearea cadrului conceptual și motivational al cercetării.

Ne propunem să abordăm această axă de cercetare din patru perspective, și anume:

- o prezentare generală prin care să subliniem modul de apariție a asigurărilor și evoluția acestora pentru a putea susține ideea că viitorul unei societăți nu poate fi concepută decât într-o lume nouă caracterizată prin libertate, democrație, modernitate și progres, capabilă să îi ofere omului în egală măsură puterea de a fi dar și capacitatea de a avea pentru sine și pentru ceilalți. Cum vom susține această afirmație ? Desigur, relevarea contribuției sectorului de asigurări la formarea PIB-ului, prin analiza segmentelor pieței asigurărilor, precum și a gradului de penetrare în PIB și densității asigurărilor;
- în al doilea rând ne propunem o prezentare a impactului asigurărilor asupra creșterii economice având în vedere faptul că, sectorul de

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

asigurări poate contribui la creșterea economică, atât ca intermediar financiar, cât și prin funcția de furnizor și identificator de transfer de risc, respectiv realizând un control eficient al riscului și mobilizând economiile populației ;

- în al treilea rând vom aborda corelația dintre piața asigurărilor și gradul de intermediere financiară în România pornind de la realitatea că asocierea dintre sectorul asigurărilor și sectorul bancare trebuie văzută prin prisma investițiilor în asigurări care au o contribuție semnificativă asupra creșterii economice și care contribuie la încurajarea împrumuturilor prin reducerea costului capitalului întreprinderilor;
- cea de a patra perspectivă va fi legată de dinamica asigurărilor în România văzută în plan regional.

Cercetarea pe care o vom întreprinde în cadrul acestei axe de cercetare se va baza pe date statistice culese de la nivel European, național și regional, prelucrate și interpretate.

Cea de a doua axă de cercetare va fi denumită “*Controlul intern, componentă a guvernantei corporative în cadrul companiilor de asigurări*”, va porni de la ideea că, acesta este un dispozitiv implementat de conducerea unei companii pentru a-i permite să verifice operațiunile riscante pe care trebuie să le întreprindă compania. Mai mult, tentația de fraudare este mult mai ridicată decât în alte sectoare, oricare ar fi nivelul computerizării operațiilor economice desfășurate. Din acest motiv, resursele companiilor sunt măsurate, direcționate și supravegheate astfel încât managementul să își poată atinge obiectivele.

Existența mai multor sisteme de control reglementate pe cale legislativă (CFP, CFG, investigarea și verificarea daunelor, controlling-ul și auditul intern) crează falsa imagine că acestea presupun aceleași aspecte și conduc la aceleași rezultate, motiv pentru care pot fi neglijate.

Acesta este de fapt mobilul pentru care ne propunem să clarificăm conceptul de control căruia să îi asociem managementul riscurilor.

Pentru a atinge dezideratul propus ne vom baza pe cinci activități relevante pentru cercetare, și anume:

- să clarificăm conceptul de guvernanta corporativă și să vedem care este evoluția acestuia având în vedere că problema guvernantei, departe de a fi o problemă nouă, continuă să stea în centrul atenției deoarece entitățile nu au învățat nimic din falimentul companiilor din diferite colțuri ale planetei;
- să prezentăm unele aspecte ale controlului intern fără de care nu se poate cunoaște și urmări derapajele din cadrul activității economico - financiare a entității economice, nu se poate identifica intensitatea și gravitatea riscurilor specifice activității de contractare și administrare a asigurărilor și nu se poate realiza autoprotecția, atât de necesară, a fondurilor materiale și bănești ale societății. Cunoașterea, evaluarea, monitorizarea și controlul influențelor evenimentelor trecute și potențial viitoare, care pot avea un impact negativ asupra activității societăților de asigurare va constitui o activitate relevantă pentru cercetare în direcția unei abordări teoretico-metodologice a sistemului de control intern și de management al riscului bazate pe definiții,

modele, tipuri și principii care stau la baza acestuia;

- vom încerca să realizăm o delimitare între controlul intern și auditul intern, care, deși au o serie de elemente comune ele sunt totuși diferite. Ne propunem abordarea acestei activități relevante bazându-ne pe faptul că fiecare dintre formele de control prin funcțiile diferite pe care le au nu pot fi confundate între ele, chiar dacă unele dintre acestea urmăresc același țel, constatarea neregulilor din activitățile desfășurate și protejarea intereselor patrimoniale ale entității economice;
- pornind de la faptul că entitățile economice diferă între ele prin obiectul de activitate, având în vedere particularitățile sectorului de asigurări, vom prezenta succint riscurile specifice activității studiate, obiectivele subsecvente controlului intern și principalele proceduri de control intern implementate;
- pornind de la întrebarea “de ce este necesar să asociem managementul riscurilor controlului intern” vom avea în vedere opinia lui A.T.Băiescu care spunea că asigurarea riscurilor „este ca o roată de rezervă : este bine să o ai cu tine la drum, îți dorești să nu fii nevoit să o folosești dar dacă, totuși se întâmplă să te poticnești, aceasta te ajută să ieși din impas (cel financiar, evident)”. Această activitate relevantă a celei de a doua axe de cercetare va avea rolul de a atrage atenția că, societățile de asigurări, confruntate în permanență cu noi provocări, trebuie să rămână reactive atunci când se pune problema gestionării riscurilor emergente.

Abordarea acestei axe de cercetare se va baza pe literatura de specialitate autohtonă și străină într-o succesiune logică a ideilor, precum și pe reglementările în vigoare privind organizarea și funcționarea controlului intern, precum și implementarea managementului riscurilor conturând astfel stadiul cunoașterii în domeniu.

A treia axă de cercetare “*Depistarea, analiza și prevenirea fraudelor din asigurări – misiune a controlului intern*” va avea ca obiectiv specific analiza diferitelor comportamente frauduloase, de a puncta problemele care stau la baza fraudelor și de a atrage atenția asiguratorilor asupra zonelor neglijate sau uitate, misiune care revine în exclusivitate controlului intern.

Conținutul acestei axe de cercetare converge către aducerea unor contribuții științifice la stadiul cunoașterii, motiv pentru care vom avea în vedere mai multe activități relevante care să răspundă obiectivului stabilit.

În demersul științific pe care îl vom întreprinde vom porni de la conceptul de fraudă, caracteristicile acesteia și modul de concretizare a lor în cadrul societăților de asigurări, după care vom încerca să facem o analiză a misiunii de control intern privind detectarea și prevenirea fraudelor având în vedere trei direcții de cercetare:

- o primă direcție de cercetare va avea în vedere cele patru paliere ale misiunii controlului intern : mediul în care se desfășoară, evaluarea riscurilor ciclului de vânzări produse de asigurare, evaluarea riscurilor ciclului de salarizare și evaluarea riscurilor financiare, cercetare pe care o vom efectua pe baza percepției structurilor organizaționale implicate în conducerea, organizarea, monitorizarea, derularea și controlul activității folosind, preponderent, tehnica interviului. Datele

obținute vor fi supuse prelucrării statistice și vor fi interpretate rezultatele;

- cea de a doua direcție de cercetare va fi o analiză predictivă a proceselor de prevenire și detectare a fraudelor la nivelul societăților de asigurări, la nivelul reasigurărilor și brokerilor pe baza unei serii de date statistice culese din rapoartele anuale ale ASF , prelucrate și interpretate pentru obținerea unor concluzii pertinente;
- a treia direcție de cercetare se va referi la competențele controlului intern în prevenirea și depistarea fraudelor din asigurări având în vedere scepticismul care se manifestă în această direcție pe plan internațional și național.

Cea de a patra axă de cercetare intitulată “*Lean Six-Sigma – o nouă filozofie a evaluării eficacității controlului intern: percepție sau realitate?*”, se înscrie pe aceeași linie ca și axa anterioară și anume, de aducere a unor contribuții științifice la stadiul cunoașterii.

Inițial Lean Six-Sigma a fost concepută ca un instrument util pentru eliminarea deșeurilor și îmbunătățirea calităților de fabricație. Privită în acest context s-ar putea spune că este o fabulație să comparăm activitatea productivă cu activitatea serviciilor din sectorul de asigurări.

Analizând sectorul de asigurări, am considerat că, asemeni oricărei alte activități, este alcătuit dintr-o serie de procese și, prin urmare, pot fi aplicate aceleași instrumente manageriale. Tot ceea ce trebuie făcut este să se analizeze procesele critice prin care se derulează activitatea în scopul satisfacerii clienților.

Dar, pentru a înțelege metodologia Lean Six-Sigma și articularea ei în sistemul de control intern, va trebui să realizăm mai întâi o prezentare succintă a fiecăreia dintre cele două componente ale jocului de cuvinte, Lean și Six-Sigma și să așezăm în centrul metodologiei modelul DMAIC (definire, măsurare, analiză, îmbunătățire, control).

Ne propunem să demonstrăm posibilitatea de particularizare a modelului DMAIC pe exemplul unei companii de asigurări în scopul estimării riscurilor de piață, în cadrul căruia vom integra modelul Value at Risk (VaR) – unul dintre ultimele modele apărute și larg utilizate pentru evaluarea riscurilor de tip asimetric, așa cum sunt cele asociate investițiilor financiare.

În altă ordine de idei, vom încerca să realizăm un studiu comparativ între trei societăți de asigurări pentru evaluarea eficacității controlului intern pornind de la indicatorii care se pot construi pe baza situațiilor financiare anuale din anul 2016. În acest scop vom avea în vedere criteriile fixate în cadrul componentelor DMAIC combinate cu componentele COSO : aprecierea mediului de control, evaluarea riscurilor, informare și comunicare, monitorizare și evaluare control intern.

Finalul lucrării îl vom rezerva “*Concluziilor, propunerilor și dezvoltărilor ulterioare*”, prin intermediul cărora vom semnală provocările și perspectivele controlului intern în cadrul societăților de asigurări și vom evidenția contribuțiile, prin fundamentarea și avansarea de propuneri concrete de perfecționare a domeniului cercetat.

Având în vedere obiectivele propuse și descrise în cadrul celor patru axe de cercetare, pentru realizarea acestora **metodologia de cercetare** se va baza pe un suport metodologic și teoretico-științific adecvat, regăsit în

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

literatura de specialitate sub formă de lucrări științifice editate, articole și studii publicate, rapoarte ale ASF, date statistice publicate, precum și lucrări de cercetare sau teze de doctorat disponibile. Suportul informațional va fi completat cu procedurile operaționale emise de Guvernul României și MFP, standarde internaționale aplicabile în domeniul cercetat, la care vom adăuga o serie de pagini web ale organismelor care reglementează activitatea din asigurări în vederea consolidării cercetării efectuate.

Alături de documentarea teoretică pe care o vom realiza pe baza suportului informațional precizat, vom avea în vedere documentarea practică la nivelul companiilor de asigurări și structurilor acestora, în vederea identificării problemelor reale cu care se confruntă, consultării specialiștilor din domeniu, culegerii și selecționării datelor necesare analizei, pentru a se asigura corectitudinea și veridicitatea acestora.

Pentru definitivarea cercetării și aducerii unei contribuții în stadiul cunoașterii, vom utiliza o serie de instrumente specifice cercetării, cum ar fi: observarea participativă și neparticipativă, colectarea și prelucrarea datelor și informațiilor, analiza, sinteza, inducția, raționamentul deductiv, comparația, studiul de caz și exemplificarea, iar pentru prelucrarea datelor statistice vom folosi programul SPSS v.18.

O parte din rezultatele cercetării au fost diseminate, aspect care rezultă din *Lista de lucrări* atașată prezentei teze de doctorat.

CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE DESPRINSE ÎN URMA CERCETĂRII

A. CONCLUZII

Lumea se schimbă și odată cu ea asigurările. Pentru a se adapta mediului înconjurător, sectorul de asigurări trebuie să propună noi măsuri pentru o mai bună adaptare la cerințele pieței, cu atât mai mult în condițiile în care incertitudinea își face tot mai des apariția.

Societățile de asigurări au început să se dezvolte în țara noastră în secolul XIX- XX datorită dezvoltării activităților economice desfășurate la un nivel mai intens, precum și activităților de export de cereale în principal către alte țări europene. Forme diverse de asigurare au existat din vremurile străvechi, dar s-au manifestat sub diverse forme, adaptate modului de viață de la vremea respectivă. După anul 1900 societățile de asigurare au început să ia amploare, adaptându-se vremii și nevoilor, precum și politicilor de la vremea respectivă.

În perioada interbelică când se făceau schimburi și exporturi de tot felul dar preponderant de cereale, nevoia de a minimiza riscurile, a făcut ca piața asigurărilor să crească. S-au înființat diverse societăți de asigurări cu nume românesc, au fuzionat diverse societăți, pentru a putea să-și adapteze ofertele la nevoile vremurilor respective.

În perioada comunistă, asigurările au fost sub administrarea statului, iar aria de desfășurare a acestora a fost restânsă.

După anul 1990 au început să apară diverse societăți de asigurări care au încercat să acopere o plajă a riscurilor, oferind diverse servicii, încercând să -și adapteze ofertele la cererea pieței.

Sistemul de asigurări a crescut de la an la an, s-au înființat din ce în ce mai multe societăți de asigurări iar oferta de servicii de asigurare-reasigurare a devenit din ce în ce mai extinsă.

Până la nivelul anului 2005, nivelul pieței asigurărilor a urmat un trend fluctuant dar de creștere lentă, începând cu anul 2005 și, în mod special, începând cu 01.01.2007 când România a intrat în U.E. și granițele au fost libere iar economia înregistra un trend investițional, asigurările au înregistrat un trend ascendent până la mijlocul anului 2008 când a început criza la nivel mondial și toată economia mondială a scăzut vertiginos, tot sistemul economic a devenit haotic, iar asigurările nu puteau decât să urmeze trendul întregii economii.

Până în anul 2011 piața asigurărilor a scăzut constant, din anul 2011 piața asigurărilor a înregistrat mici fluctuații dar nesemnificative, fluctuații generate de situațiile politice atât la nivel intern cât și la nivel internațional, fluctuații măsurabile prin gradul de penetrare a asigurărilor în PIB și densitatea asigurărilor.

Studiul efectuat în legătură cu sectorul asigurărilor și reasigurărilor

Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI

ne-a condus la concluzia că acesta contribuie la creșterea economică, atât ca intermediar financiar, cât și prin funcția de furnizor și identificator de transfer de risc, respectiv realizând un control eficient al riscului și mobilizând economiile populației.

Realizarea în paralel a acelorași activități sau/și desfacerea acelorași produse de către sectorul de asigurări și sectorul bancar a contribuit la apariția unor noi riscuri, dar și a unor noi tehnici, în special cu privire la sistemul actuarial.

În plus, produsele și tehnicile de vânzări sunt din ce în ce mai puțin identificate într-un sector sau altul. Produsele pot fi îmbrăcate sau există în diverse forme în fiecare sector. În cele din urmă, sectorul financiar se îndreaptă rapid spre abordări prudentiale și contabile similare pentru diferitele domenii din care este compus. Sistemul bancar și de asigurări ar trebui să devină treptat un domeniu comun de intervenție, primii pași fiind făcuți prin crearea bancassurance.

În acest caz, efectul comun obținut alături de sectorul bancar face ca dezvoltarea activității de asigurări să încurajeze împrumutul bancar prin reducerea costului de piață al capitalului pentru întreprinderi - ceea ce influențează dezvoltarea economică prin creșterea cererii de servicii financiare. Nu trebuie însă concluzionat că afacerile din asigurări sunt aceleași cu cele din bănci, având în vedere, în special, structura și profilul riscurilor.

Adâncirea asigurărilor și a sistemului bancar par să joace roluri complementare în procesul de creștere. Cu toate că asigurările și domeniul bancar aduc separat contribuții pozitive la dezvoltarea economică, contribuțiile lor individuale sunt mai semnificative în situația în care sunt ambele prezente.

Din analiza datelor expuse în cuprinsul lucrării, se poate observa că în țara noastră, nivelul de dezvoltare pe piața asigurărilor are o tendință ușoară de creștere, dar această tendință este diferențiată la nivel național în funcție de nivelul investițiilor și gradul de dezvoltare a regiunii respective.

Conform ultimelor informații transmise de specialiștii în domeniul asigurărilor, piața asigurărilor traversează o perioadă de incertitudine, iar specialiștii din domeniu recomandă multă prudență.

În prezent, mediul economic necesită numeroase schimbări în modul de gestionare și structurare a activității entităților. Acest lucru se datorează faptului că organizațiile acționează într-un mediu instabil, caracterizat prin evoluții în timp și spațiu rapide, numeroase, dispersate, imprevizibile, care fac ca informația să fie incertă. Pentru manageri este o adevărată provocare să identifice din avalanșa de indicatori pe cei mai importanți, pentru a rămâne pe linia de plutire.

În contextul enunțat, se poate afirma faptul că aprecierea gradului în care traseele urmate corespund cu obiectivele prestabilite se realizează printr-o supraveghere ce utilizează diverse mecanisme reunite, în mod generic, sub denumirea de control.

Cuvântul control poate avea mai multe sensuri și poate fi folosit ca sinonim pentru cuvintele examinare, verificare, stăpânire, supraveghere. Odată cu evoluția activităților, controlul a devenit un dispozitiv implementat de conducerea unei companii pentru a permite să verifice operațiunile riscante pe care trebuie să le întreprindă compania.

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

Așadar, de la rolul de control al utilizării resurselor alocate diverselor departamente și activități din cadrul unei organizații, controlul intern a devenit astăzi o funcție a pilotajului performanței. Acest aspect justifică actualitatea alegerii temei acestui raport de cercetare care vizează o abordare teoretico-metodologică în cadrul societăților de asigurări.

Supunând atenției conceptul de guvernanză corporativă și evoluția acestuia, din literatura de specialitate desprindem ideea că problema controlului este legată de delegarea unei părți a responsabilității care implică controlul celui care a primit această delegare.

Paradoxal, **termenul de control intern** nu este la fel de vechi precum conceptul care îl definește, deoarece, în realitate, el reprezintă o traducere literală a termenului contemporan englez „internal control”.

Trecând în revistă definiția termenului de control și remarcând faptul că aceasta se situează la același nivel în viziunea COSO, Turnbull guidance și AMF, fiind sensibil echivalente, ne-am pus problema dacă sistemul de control intern este aplicabil și sectorului de asigurări, un sector cu multiple particularități.

Asigurările reprezintă înainte de toate o afacere bazată pe încredere. În esență, un contract de asigurare nu este nici mai mult, nici mai puțin decât o promisiune de plată în cazul unui dezastru sau un alt angajament în schimbul plății unei prime. Promisiunea sau garanția nu se materializează decât în viitor, la survenirea dezastrului sau unui eveniment care declanșează plata angajamentelor. Acest mecanism prin care asiguratul mai întâi plătește și primește ulterior, se numește **ciclu invers de producție**.

Prin urmare, orice companie de asigurări ar trebui să poată să își îndeplinească angajamentele față de asigurat într-o perioadă viitoare, altfel spus ar trebui să fie solvabilă și nu să dea faliment între timp. Această noțiune de angajament în viitor este specifică sectorului de asigurări și necesită prudență și reguli de gestiune mult mai importante decât într-o activitate clasică deoarece nu pot fi admise eșecuri atâta timp cât nu sunt onorate toate angajamentele.

Astfel, pentru protejarea asigurărilor a apărut puterea publică care controlează solvabilitatea companiilor de asigurări în sensul că se verifică măsura în care acestea își mențin angajamentele. **Prin urmare, companiile de asigurări sunt supuse obligațiilor legale particulare și controlului prudenzial.**

Concluzionând cele precizate, **putem răspunde la întrebarea pe care ne-am pus-o, făcând următoarea afirmație** : companiile de asigurări sunt supuse aceluiași probleme de gestiune ca toate celelalte entități, ele trebuie să asigure fiabilitatea informațiilor contabile și financiare, să stăpânească riscurile și să fie performante, prin urmare să își organizeze controlul intern care se bazează pe două modele mai importante, respectiv COSO și CoCo.

Considerăm că modelul CoCo este mult mai formalizat decât modelul COSO, deși după unii autori este considerat un model slab.

Nota comună a celor două modele este dată de situarea în centru atenției a utilizării experienței pentru învățarea lucrurilor prin monitorizare și revizuire (COSO), prin monitorizare și învățare (CoCo).

Privit în perspectivă, controlul intern rămâne canalizat pe gestionarea riscurilor ceea ce obligă membri echipelor de management să

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

definească în mod clar obiectivele permițându-le să ia decizii în cunoștință de cauză cu privire la problemele de rezolvat și să ajute resursele țintă să obțină cele mai bune rezultate.

În opinia noastră, perspectivele controlului intern crează imaginea unei duble paradigme, respectiv de gardian al templului cu privire la respectarea aspectelor de conformitate și prevenirea fraudelor, pe de altă parte de partener de afaceri cu rolul de a scădea nivelul de expunere la risc. Flexibilizarea controlului intern și adaptarea acestuia la cerințele de eficiență a oricărei activități este o consecință a faptului că, în prezent, controlul intern este aplicat prea mecanic – se face control intern pentru control intern, test pentru test, în timp ce scopul său este de a reduce nivelul de risc rezidual.

Situându-ne **la nivelul societăților de asigurări**, se remarcă faptul că “deși aproape toate sistemele de control intern sunt reglementate de legislația în vigoare și de normele interne ale societăților de asigurare, unele din acestea, cum sunt: controlul financiar preventiv; controlul financiar de gestiune; investigarea și verificarea daunelor, controlling-ul și auditul intern sunt deseori confundate între ele, considerându-se că acestea sunt prea numeroase și că au aceleași atribuții și sarcini de serviciu”.

Deși aria de competență alocată controlului intern este atotcuprinzătoare, subordonat auditului intern care apare ca un supra-controlor și, paradoxal, în același timp, parte a sistemului de control intern, **în opinia noastră**, fiecare din formele de control puse în discuție au funcții diferite care nu pot fi confundate între ele, chiar dacă unele dintre acestea urmăresc același țel, constatarea neregulilor din activitățile desfășurate și protejarea intereselor patrimoniale ale entității economice.

În general, abordarea controlului intern, obiectivelor, principiilor, anumitor proceduri, în cadrul societăților de asigurări nu diferă de cele regăsite în cadrul altor companii din sectorul financiar, dar aplicarea procedurilor specifice trebuie să aibă în vedere, pe de o parte particularitățile operațiilor de asigurări, pe de altă parte, nevoia de protecție a asiguraților.

Pentru a fi depistate și gestionate, particularitățile controlului intern se manifestă **în legătură cu riscurile legate de diferite funcții în cadrul unei societăți de asigurare** și care are o serie de obiective, printre care: acceptarea riscurilor (asigurare de viață); rezerve pentru cereri de daune neachitate (asigurări generale); protejarea plasamentelor (investițiilor); gestiunea activ-pasiv; instrumentele financiare la termen (instrumentele derivate); riscul informatic; rolul intermediarilor; externalizarea serviciilor; spălarea de bani.

Trecând în revistă fiecare dintre obiectivele enunțate anterior, constatăm că managementul riscurilor constituie obiectivul prioritar, iar societățile de asigurări, confruntate în permanență cu noi provocări, trebuie să rămână reactive atunci când se pune problema gestionării riscurilor emergente.

Dincolo de deosebirea dintre risc și incertitudine, precum și dintre risc și probabilitate, în mod curent managementului riscului îi sunt asociate mai multe probleme, care pot constitui fie elemente de analiză, fie obiective concrete. Diversitatea și complexitatea problemelor asociate, precum și subiectivismul percepției și relațiilor dintre acestea aproape exclud o

Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI

prezentare ierarhică generală, rămânând totuși posibilitatea ierarhizării pe procese și sisteme definite sau pe particularități de acțiune.

Modelul managementului riscului este un adevărat proces de învățare care se împarte în patru elemente componente aflate în succesiune logică și care, prin îmbinarea lor alcătuiesc un întreg, respectiv identificarea riscurilor, evaluarea riscurilor, toleranța la risc și răspunsul la risc/controlul riscurilor.

În activitatea practică nu poate fi identificată o schemă clasică cu privire la stabilirea unui profil de risc care să fie utilizat în activitatea de control și de previziune cu privire la noi factori de risc întrucât aceasta depinde de specificul fiecărui domeniu de activitate al fiecărei entități în parte, așa cum sunt și societățile de asigurări.

Necesitatea unei mai mari rigori resimțită de companiile de asigurări pentru garantarea echilibrului fundamental al surselor lor financiare a condus la intensificarea preocupărilor pe linia prevenirii și combaterii fraudelor.

Demersul științific care a fost întreprins, a urmărit să măsoare tipurile de fraude care se pot produce, existența acestora și să investigheze dacă evaluările de rutină ale controlului intern, împărțirea sarcinilor, precum și o supraveghere eficace au impact asupra decsoperirii fraudelor.

Studiul teoretic a avut în vedere două aspecte esențiale, și anume: pe de o parte, conceptul de fraudă și caracteristicile acestei care a generat întrebarea „cât de mare și de sofisticată este fraudă în asigurări?”, pe de altă parte am căutat să poziționăm misiunea controlului intern în ceea ce privește fraudă în asigurări.

Frauda, indiferent cum ar fi definită sau din ce punct de vedere este grupată, ea trebuie văzută ca un act ilegal care comportă trei componente, și anume:

- caracterul intenționat care o diferențiază de eroare;
- voință disimulată (caracter de înșelăciune);
- modul de operare.

Fenomenul de fraudă în asigurări este destul de mare (aproximativ 10% din primele brute încasate) și doar 2%-3% este depistată.

O mare problemă pentru amploarea fraudelor constă în faptul că subiectul este aproape tabu pentru asigurători și nu sunt făcute publice cazurile depistate.

Deși vorbim de două mari categorii de fraude, la subscriere și la daune, acestea au la rândul lor o mulțime de subcategorii pe care am încercat să le schițăm pentru a sublinia amploarea și complexitatea fraudelor în domeniul asigurărilor realizând astfel o cartografie care trebuie să stea în atenția sistemului de control.

Vis-à-vis de tehnicile și procedurile controlului intern care permite o verificare a sarcinilor executate pentru limitarea eventualelor erori sau fraude, este necesară o delimitare a misiunii de control între detectarea și prevenirea fraudelor care, la rândul lor sunt interne și externe. În acest context am adus în discuție patru misiuni posibile ale controlului, respective:

- misiunea de detectare a fraudelor;
- misiunea de detectare a fraudelor externe;

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

- misiunea de prevenire a fraudelor interne;
- misiunea de prevenire a fraudelor externe.

Pentru a vedea modul în care se realizează misiunea controlului intern privind detectarea și prevenirea fraudelor am inițiat un sondaj online prin care am urmărit:

- analiza mediului în care se desfășoară controlul intern;
- analiza evaluării riscurilor de vânzări;
- evaluarea riscurilor în cadrul ciclului de salarizare;
- analiza riscurilor financiare.

Făcând o privire de ansamblu, concluzia noastră este că siguranța sistemului de control intern are anumite limite. Trebuie să fim conștienți de faptul că există riscul ca doi oameni necinstiți sau care lucrează în complicitate să surmonteze și cel mai bun sistem de control posibil.

Având în vedere faptul că tehnicile de fraudă sunt într-o continuă schimbare și cu rapiditate foarte mare, a devenit foarte complicat, dacă nu imposibil, să se reducă impactul financiar al acestora bazându-se doar pe proceduri manuale sau judecata umană.

Acest aspect ne-a determinat să procedăm la o analiză predictivă a proceselor de prevenire și detectare a fraudelor la nivelul ASF din trei perspective:

- a societăților de asigurări;
- a societăților de reasigurări
- a activității de intermediere a asigurărilor cu ajutorul brokeri-lor.

Analiza statistică descriptivă și analiza comparată pe care am realizat-o a ridicat întrebarea dacă auditorii interni sunt capabili să facă față riscurilor de fraudă, dacă au ei competențele necesare.

Studierea acestei probleme printr-o abordare internațională a relevat faptul că pot fi urmate cinci direcții care pot contribui mai bine la gestionarea riscului de fraudă, indiferent de tipul de organizație, recomandări referitoare la:

- definirea rolului auditului intern în materie de fraudă;
- sensibilizarea managementului la riscul de fraudă;
- dezvoltarea unei baze de date pe bază de experiență acumulată;
- descoperirea abilităților necesare.

Este necesar să existe asigurarea că echipa de control posedă competențele necesare pentru prevenirea și detectarea fraudelor. Acest lucru implică recrutarea, formarea sau externalizarea. Echipa de control trebuie să fie capabilă de a evalua riscurile de fraudă și de a fi atentă la semnalele de avertizare ceea ce necesită experiență și maturitate.

Odată cu evoluția sistemelor de control intern au evoluat și riscurile, în special în sectorul de asigurări și reasigurări, așa cum au fost prezentate anterior. Nu de puține ori, managementul entităților de asigurări și reasigurări își pun întrebarea : cum ar fi mai bine ? să se instituie mai multe controale sau controlul să fie mai bine direcționat ?

Părerile sunt împărțite. Unii autori susțin că, în prezent, controlul fiind structurat în concordanță cu sistemele de informare, prioritatea ar trebui acordată legitimității acestor controale care privesc riscurile.

Titlul tezei: **PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

Cercetarea noastră a vizat mai puțin latura cantitativă (tehnică) a controlului deoarece a situat în prim plan latura calitativă a controlului, dacă acesta este adaptat specificului entităților de asigurări și dacă este eficace. Acesta este considerentul pentru care, abordarea Lean Six-Sigma am considerat a fi o oportunitate de conciliere a obiectivelor operaționale și de control al riscurilor într-un obiectiv comun de performanță.

Cercetarea metodologiei Lean Six-Sigma a trebuit realizată prin integrarea acesteia în activitatea particulară a sectorului de asigurări și situarea în centrul atenției a modelului DMAIC (definire, măsurare, analiză, îmbunătățire, control).

Rezultatul cercetării întreprinse, instituite ca o concluzie a demersului științific, a constat în particularizarea modelului DMAIC pe exemplul unei companii de asigurări în scopul estimării riscurilor de piață, în cadrul căruia am integrat modelul Value at Risk (VaR) – unul dintre ultimele modele apărute și larg utilizate pentru evaluarea riscurilor de tip asimetric, așa cum sunt cele asociate investițiilor financiare.

Mergând pe linia evaluării eficacității controlului intern, studiul comparativ realizat între trei societăți de asigurări, pornind de la indicatorii care se pot construi pe baza situațiilor financiare anuale din anul 2016, a relevat faptul că, o astfel de analiză pe bază de scor a eficienței controlului intern, pe total și pe fiecare componentă, permite realizarea unei analize a punctelor tari și a punctelor slabe în cadrul fiecărei societăți în vederea stabilirii măsurilor care se impun.

Concluzia la care am ajuns este aceea că, este timpul să găsim noțiunea de eficiență în cadrul unor noi sisteme de control, iar Lean Six-Sigma reprezintă o oportunitate în această direcție.

Aplicarea Lean Six-Sigma necesită regândirea sistemului de control ca un proces separat, cu obiective clare de atins.

Rezultatele unui control nu pot contura un control eficient decât dacă au în vedere calitatea înregistrată pe tot parcursul procesului și relevanța acestuia în raport cu cei care îl primesc, în ultimă instanță referindu-ne la organismele deliberative și executive din cadrul societății.

B. CONTRIBUȚII PROPRII

Întreaga cercetare întreprinsă s-a bazat pe o serie de întrebări pe care ni le-am pus pe întregul parcurs al tezei, iar dorința de a găsi răspunsuri și de a demonstra că există soluții cu privire la măsurile și acțiunile care pot fi întreprinse de companiile de asigurări s-au concretizat într-o serie de puncte de vedere proprii care pot aduce o contribuție la îmbunătățirea literaturii de specialitate.

În cadrul **primei axe de cercetare** „*Piața asigurărilor – prezent și perspective*”, care este pur teoretică și care a avut scopul de a crea cadrul conceptual și motivațional al cercetării, contribuția proprie constă în maniera în care am abordat modul în care au apărut și evoluat asigurările, rolul acestora la formarea PIB-ului din țara noastră și dinamica asigurărilor din perspectivă regională.

Întregul eșafodaj al acestei axe de cercetare a fost construit plecând de la întrebarea *au asigurările un impact asupra creșterii economice?* Răspunsul la această întrebare a reliefat faptul că sectorul de asigurări poate contribui la creșterea economică, atât ca intermediar financiar, cât și

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

prin funcția de furnizor și identificator de transfer de risc, respectiv realizând un control eficient al riscului și mobilizând economiile populației .

În cadrul celei de **a doua axă de cercetare** „Controlul intern, componentă a guvernantei corporative în cadrul companiilor de asigurări”, contribuțiile proprii urmează cele cinci activități relevante pe care ni le-am propus și care ne-au condus în primul rând la clarificarea conceptelor de guvernanță, a sistemului de control și modelelor acestuia, precum și de audit.

Punându-ne întrebarea dacă *riscurile pot fi controlate de organizație și dacă DA, cât de mult pot fi controlate ?* prin modul de prezentare a managementului riscurilor și particularizare a acestuia la nivelul societăților de asigurări, considerăm că am reușit să atragem atenția că, societățile de asigurări, confruntate în permanență cu noi provocări, trebuie să rămână reactive atunci când se pune problema gestionării riscurilor emergente.

Cea de **a treia axă de cercetare** intitulată „Depistarea, analiza și prevenirea fraudelor din asigurări – misiune a controlului intern”, a pornit de la întrebarea *ce se poate face pentru a deține un control cât mai bun asupra activităților ?*

Pornind de la conceptul de fraudă, caracteristicile acesteia și modul de concretizare a lor în cadrul societăților de asigurări, contribuția personală este conturată de răspunsul pe care l-am dat la întrebarea formulată și care vizează trei direcții:

- o primă contribuție, bazată pe tehnica interviului derulat în cadrul celor 10 sucursale ale companiilor de asigurări existente pe raza teritorială a Municipiului Craiova, implicit la nivelul a 8 brokeri și prelucrate statistic cu ajutorul SPSS, a fost adusă în direcția analizei modului de realizare a misiunii controlului intern privind detectarea și prevenirea fraudelor pe patru paliere referitoare la mediul în care se desfășoară, evaluarea riscurilor ciclului de vânzări produse de asigurare, evaluarea riscurilor ciclului de salarizare și evaluarea riscurilor financiare;
- cea de a doua contribuție are în vedere analiza predictivă a proceselor de prevenire și detectare a fraudelor la nivelul societăților de asigurări, a societăților de reasigurări și brokerilor pe baza datelor statistice culese din rapoartele ASF și prelucrate statistic cu ajutorul SPSS;
- a treia contribuție este un răspuns la întrebarea *cât de competent este controlul intern în prevenirea și depistarea fraudelor din asigurări* bazat pe cele cinci recomandări ale CBOOK ediția 2015.

A patra axă de cercetare pe care am denumit-o „Lean Six-Sigma – o nouă filozofie a evaluării eficacității controlului intern: percepție sau realitate?”, reprezintă un demers științific original prin care metodologia Lean Six-Sigma integrează modelul DMAIC particularizat pe exemplul unei societăți de asigurări căruia i-a fost asociat modelul VaR - unul dintre ultimele modele apărute și larg utilizate pentru evaluarea riscurilor de tip asimetric, așa cum sunt cele asociate investițiilor financiare (plasamentelor).

În plan secund, am extins cercetarea printr-o analiză comparativă a trei societăți de asigurări privind evaluarea eficacității controlului intern asupra raportării financiare scop în care, criteriile fixate în cadrul componentelor DMAIC au fost combinate cu componentele COSO :

aprecierea mediului de control, evaluarea riscurilor, informare și comunicare, monitorizare și evaluare control intern.

C. DEZVOLTĂRI ULTERIOARE

Ca în orice cercetare există și limite care pot fi eliminate printr-o cercetare viitoare, limite legate de:

- lipsa unor criterii adecvate de măsurare a calității controlului intern;
- cunoștințe limitate de înțelegerea corectă a particularizărilor activității de la o societate de asigurări la alta, chiar dacă ele își desfășoară activitatea în același domeniu;
- complexitatea procesului de control intern;
- lipsa accesului la unele date și reticența personalului;
- imposibilitatea generalizării rezultatelor cercetării ceea ce face să susținem ideea că am efectuat un studiu de caz, mai degrabă demonstrativ, aspect care necesită continuarea cercetării.

Suntem conștienți că nu am reușit să răspundem la toate problemele implicate, dar, după cum spunea Leonardo da Vinci, „în viață trebuie să prețuim și lucrurile mici asemeni unei lumânări care reușește ceea ce soarele nu va reuși niciodată – să lumineze în întuneric”.

Un vechi aforism spune că Dumnezeu nu îți cere să reușești, el îți cere doar să încerci, motiv pentru care am încercat să clarificăm unele aspecte ale controlului intern în sectorul de asigurări și să ne aducem o modestă contribuție la îmbogățirea literaturii de specialitate.

BIBLIOGRAFIE

- Almăjeanu, F - (2015) *Frauda în asigurări, un fenomen exarcebat pe fondul crizei financiare*, UNSAR
- Arthur, B.W. - (1988) *Self –Reinforcing mechanisms in economics, in The economy as an evolving complex system, reading*. P.Anderson et al (EDS), MA : Addison-Wesley
- Babbel, D. F. - (1981) *Inflation, Indexation, and Life Insurance Sales in Brazil* Journal of Risk and Insurance
- Bakkour, D. - (2013) *Etudes et synteses. Un essai de définition du concept de gouvernance*, LAMETA Montpellier, France
- Baldellon, M., Chometon, P. - (2009) *More Governance within More Agile Companies*, Banque & Finance
- Băiescu, A.T. - (2017) Băiescu, A.T., *Cele 25 de definiții ale Asigurărilor, Partea I*, <http://alinbaiescu.ro/asigurari/cele-25-de-definitii-ale-asigurarilor-partea-i/#>, accesat martie 2017
- Beck, T., I. Webb - (2003) *Determinants of Life Insurance Consumption Across Countries* , World Bank Economic Review
- Beck, U - (2001) *La société du risqué. Sur la voie d'une autre modernité*. Paris, Aubier
- Bellando, J.L. - (2004) *Sur le control interne dans une entreprise d'assurance*, World Bank, version révisé de 6 avril 2004
- Bennett, C. - (2002) *Dictionar de asigurari*, Editura Trei, București
- Bogdan, M.D. - (2005) *Controlul în asigurări*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Bon-Michel, B., Capron, C. - (2014) *Efficiencie et efficacité des contrôles : réalité ou utopie ?*, Revue Banque, fevriere
- Briciu, S., Dănescu, T., Prozan, M., Dănescu, A.C. - (2011) *A Model Of Internal Control Applicable To The Administration Activity Of State Revenues*, WSEAS Multi-conference on Applied Economics, Business and Development (AEBD), Books Proceedings, WSEAS ELibrary, Iasi, Romania
- Browne, M. J., Kim, K - (1993) *An International Analysis of Life Insurance Demand* Journal of Risk and Insurance
- Bruun, P., Mefford, R.N. - (2004) *Leanproduction and the Internet*, International Journal of Production Economics, Vol. 89, No. 3
- Cadbury, A. - (2002) *Corporate Governance and Chairmanship: A*

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

Personal View, Oxford: Oxford University Press

- Carassus, D., Gardes, N. - (2005) *Audit légal et gouvernance d'entreprise : une lecture théorique de leurs relations* , Conférence internationale de l'enseignement et de la recherche en comptabilité, Bordeaux
- Carcopino, J. - (1934) *Points de vue sur l'impérialisme romain*, Paris, Le divan
- Cardan, J. - (2006) *Liber de ludo aleae*, (Livre du jeu de hasard, vers 1564, 1re éd. 1663 dans les *Opera omnia*), Milan, F. Angeli, 2006
- Ceaușu, I. - (2000) *Dicționar enciclopedic managerial*, Editura Academică de Management
- Ciurel, V. - (2011) *Asigurări și reasigurări - O perspectivă globală*, Editura Rentrop & Straton
- Constantinescu, D. A. - (2004) *Tratat de asigurări. Volumele I și II*, - Editura Economica
- Conti, T., Kondo, Y., Watson, G.H. - (2003) *Quality into the 21st century. Perspectives on quality and competitiveness for sustained performance*, ASQ Quality Press, Milwaukee, Wisconsin
- Cunningham, J.E., Fiume, O.J. - (2003) *Real Numbers – Management Accounting in a Lean Organization*, Managing Time Press
- Desroches A., Marle F., Raimondo E., Vallée F. (2010) *Le management des risques des entreprises et de gestion de projet*. Hermes Science Publications
- Dixon, G. - (2009) *Recession takes its toll on insurance industry – KPMG Survey*
- Drew, J., McCallum, B. Roggenhofer, S. - (2004) *Journey to Lean: Making Operational Change Stick*, Palgrave MacMillan, New York
- Farah, G.A. - (2015) *Faire face au risque de fraude*, CBOK, The IIA Research Foundation
- Florea Ianc, M.M. - (2016) *Penetration and Insurance Density Market in Romania Compared to other Countries in the European Union*, Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati, Fascicle I. Economics and Applied Informatics, Years XXII – no.2
- Fountain, L. - (2015) *Raise the Red Flag : An Internal Auditor's, Guide to detect and Prevent Fraud*, Ed. The Institute of Internal Auditors Research Foundation

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

-
- Gallet, O - (2014) *Halte aux fraudes, Guide pour managers at auditeurs*, 3e édition, Ed.Dunod, Paris
 - George, M.L. - (2002) *Lean Six Sigma: Combining Six Sigma Quality with Lean Speed*, The McGraw-Hill Companies
 - Gheorghe, M. - (2011) *Gestionarea riscurilor într-un sistem de management*,
<http://www.ttonline.ro/sectiuni/management-calitate/articole/309-gestionarea-riscurilor-intr-un-sistem-de-management>, 26.06.2011
 - Ghiță, M - (2004) *Auditul intern*, Editura Economică, București
 - Go Lean Six Sigma - (2012) *The 5 Phases of Lean Six Sigma*,
<https://goleansixsigma.com/wp-content/uploads/2012/02/DMAIC-The-5-Phases-of-Lean-Six-Sigma-www.GoLeanSixSigma.com.pdf>
 - Gollier, Ch. - *Risque et incertitude*,
http://ses.enslyon.fr/servlet/com.univ.collaboratif.utils.LectureFichiergw?ID_FICHIER=1194966369731&ID_FICHE=935&INLINE=FALSE
 - Holweg, M. - (2007) *The genealogy of Leanproduction*, Journal of Operations Management, Vol. 25, No. 2
 - Iacob, C. - (2006) *The Nature and the Administration of the Risks for the Enterprises*, Proceedings of the 3rd International Conference „Economy and Transformation Management” Timișoara
 - Iacob, C., Goagăra, D. - (2008) *Contabilitate consolidată*, Editura Universitaria, Craiova
 - Ilie, Gh. - (2015) *Securitatea proceselor și calitatea vieții. Managementul riscului*, Revista Alarma, www.revista-alarma.ro/pdf/Managementul%20riscului.pdf, accesat 2015
 - Kicsi, R. Cozorici, A. - (2007) *Asigurări și reasigurări*, Suport de curs, 2007.
http://www.seap.usv.ro/~ro/cursuri/ECTS/ECTS_AR.pdf
 - Knight, F.H. - (2015) *Risk, Uncertainty and Profit*, 1964,
<https://mises.org/library/risk-uncertainty-and-profit>, accesat noiembrie 2015
 - Levine, R. - (2005) *Finance and Growth: Theory and Evidence*, in: P. Aghion and S. N. Durlauf, eds., Handbook of Economic Growth, Volume 1A (Amsterdam: North-Holland)
 - Luciano, E Outreville, F., - (2015) *Life Insurance Demand. Evidence from Italian Households; A Microeconomic View and Gender*

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

-
- Geneva Papers on Risk and Insurance
- Stan, R. - (2016) *Analiza pe județe a daunelor plătite prin RCA*, Revista Capital, 18 iulie 2016
 - Straut, D. - (2017) *ASF: Investițiile fondurilor de plasament colectiv migrează de la titlurile de stat la acțiuni*, Ziarul Financiar, 24 septembrie 2017
 - Sydor, T. - (2007) *La Value at Risk*, EURIS (Euro Institut d'Actuariat) Jean Diedonné
 - Șerbănescu, C. - (2012) *Controlul intern al societăților de asigurări*, Revista Finanțe, bănci, asigurări, nr.1/2012
 - Truett, D. B.,
Truett, L. J. - (1990) *The Demand for Life Insurance in Mexico and the United States: A Comparative Study*, Journal of Risk and Insurance
 - Tshielekeja,
M.M.K. - (2011) *L'Assurance : Catalyseur du Développement*, Louvain-la-Neuve
 - Webb, I.,
Grace, M. F.
Skipper, H. D. - (2002) *The Effect of Banking and Insurance on the Growth of Capital and Output*, Center for Risk Management and Insurance, Working Paper 02.
 - XPrimm - (2014-2016) *Topul asiguratorilor cu cele mai multe reclamații*, Revista "1asig.ro – totul despre asigurări"
 - xxx - (2012) *Managementul riscurilor. Noțiuni introductive*, Proiect cofinanțat din FSE, caravanacarierei.bns.ro/wp.../MANAGEMENTUL-RISCURILOR.pdf
 - Zajkowska, L.E. - (2012) *Contribution à l'implantation de la méthode Lean Six Sigma dans les Petites et Moyennes Entreprises pour l'amélioration des processus*, Lille

Instituții și alte organisme naționale și internaționale

- Academia Română - (2009) Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționar explicativ al Limbii Române*, edițiile 1998, 2009, Editura Univers Enciclopedic
- ACFE - (2014) *Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse* de l'Association of Certified Fraud Examiners
- ACFE - (2016) *Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse, Global fraud study*, 2016, www.acfe.com/rtn2016/.../2016-report-to-the-...
- AMIGO - (2012-2016) *Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodărie*
- ASF - (2001) *Activitatea Comisiei de Supraveghere-parte I*,

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

cap I - Organizarea Comisiei de Supraveghere a Asigurarilor.

- ASF - (2014) Evoluția pieței de asigurări în anul 2014
- ASF - (2016) Evoluția pieței de asigurări în anul 2016, <https://asfromania.ro/files/analize/Analiza%20piata%20asigurarilor%202016.pdf>
- ASF - (2008 – 2016) Raportul anual ASF
- ASF - (2015) *Proiectul „Pregătirea pieței asigurărilor pentru aplicarea noului regim de supraveghere Solvency II”*, www.asfromania.ro/files/comunicate/Proiect_Solvency%20II.pdf
- BNR - (2016) *Raport asupra inflației*, noiembrie 2016, Anul XII
- BNR - (2017) *Raport asupra inflației*, august 2017, Anul XIII
- British Standard Institute - (2000) *Standardul 6079-3/2000*
- CGPA - (2015) *Observatoire européen des intermédiaires en assurance*
- Consiliul Concurenței - (2016) *Raport al investigației privind sectorul asigurărilor auto din România*
- Curtea de Conturi a României - (2011) *Ghid de evaluare a Sistemului de Control Intern în entitățile publice*
- IAASB - (2009) *Standardul Internațional de Audit 240 „Responsabilitățile auditorului privind fraudă în cadrul unui audit al situațiilor financiare”*
- IAIS - (2006) *ICP 10 : Internal Control, Basic-level Module*, The World Bank
- IFA - (2010) *Le suivi de l'efficacité des systèmes de contrôle interne et de gestion des risques, novembre 2010*
<https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/07/FR-ACI-IFA-Guide-methodologique.pdf>
- INSSE - (2009) *România în cifre 2009*
- Litera Internațional - (2002) *NODEX- Noul dicționar explicativ al Limbii Române*, Editura Litera Internațional
- ONPCSB - (2010) *Manual privind abordarea pe bază de risc și indicatori de tranzacții suspecte*, elaborat prin Proiectul RO/2007-IB/JH/05 „Combaterea spălării

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

banilor și finanțării terorismului”

- Project Management Institute - (2004) *PMBok*, ediția 2000 republicată în anul 2004

Acte normative

a) emise înainte de 1990

- Marea Adunare Națională - (1948) *Legea nr.119 din 11 iunie 1948 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi*, M.Of. nr.133bis din 11 iunie 1948
- Marea Adunare Națională - (1949) *Decretul nr.362 din 1 septembrie 1949 pentru dizolvarea și lichidarea întreprinderilor și societăților de asigurare*, publicat în Buletin Oficial nr.58 din 1 septembrie
- Marea Adunare Națională - (1952) *Decretul nr.38/1952 privind unele asigurări și înființarea Administrației Asigurărilor de Stat*, M.Of. 6 februarie 1952
- Consiliul de Miniștri - (1952) *Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.710/1952, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.831/1952, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.828/1952 privind reglementarea Administrației Asigurărilor de Stat – ADAS*
- Consiliul de Stat - (1971) *Decretul nr.471 din 20 decembrie 1971 al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România*, publicat în Monitorul Oficial nr.161, din 28 decembrie 1971

b) emise începând cu anul 1990

- Parlamentul României - (1991) *Legea nr.47, privind constituirea, organizarea și funcționarea societăților comerciale din domeniul asigurărilor*, Monitorul Oficial, Partea I, nr.151, din 19 iunie 1991
- Parlamentul României - (2000) *Legea societăților de asigurare și supravegherea asigurărilor nr.32*, M.Of.nr.148/2000
- Parlamentul României - (2003) *Legea nr. 76/ 2003, pentru modificarea și completarea Legii nr. 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor*, M.Of., Partea I, nr. 193 din 26 martie 2003
- Parlamentul României - (2016) *Legea 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor, actualizată 2016*

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

-
- Guvernul României - (1990) *Hotărârea Guvernului României privind înființarea unor societăți comerciale pe acțiuni în domeniul asigurărilor, nr. 1279/1990 din 8 decembrie 1990, M.Of. nr.145 din 17 dec.1990*
 - Guvernul României - (2012) HG nr.1151/2012 – *pentru aprobarea Normelor metodologice privind modul de organizare și exercitare a controlului financiar de gestiune, M.Of. nr.808/3.12.2012*
 - Guvernul României - (2015) OUG nr.2/2015 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și alte măsuri, M.Of. nr.176 din 13 martie 2015, cu modificările ulterioare
 - Secretariatul General al Guvernului - (2015) *Ordinul 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului intern/mamanagerial al entităților publice*
 - MFP - (2007) *Metodologie de implementare a standardului de control intern „Managementul riscurilor”, prin Unitatea Centrală de Armonizare a Sistemelor de Management Financiar și Control*
 - MFP - (2015) OMFP nr.1139/2015 – *modificarea OMFP nr.923/2014 – aprobarea Normelor referitoare la exercitarea controlului financiar preventiv și a Codului de norme pentru desfășurarea activității de control financiar preventiv propriu, M.Of., Partea I, nr.742/5 octombrie 2015*
 - ASF - (2011) *Ordin nr.15/2011 pentru modificarea și completarea Normelor privind principiile de organizare a unui sistem de control intern și managemnt al riscurilor, precum și organizarea și desfășurarea activității de audit intern la asiguratorii/reasiguratorii, aprobate prin Ordinul Președintelui Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor nr.18/2009, M.Of., Partea I, nr.915/22.12.2011*
 - Comisia de Supraveghere a Asigurărilor - (2003) *decizia 3211/14 ianuarie 2003 pentru stabilirea stării de insolvență a Societății Comerciale „Grupul de Asigurări Roman – Grup AS”-SA, M.Of. nr.70/3 februarie 2003*
 - Comisia de Supraveghere a Asigurărilor - (2008) *Ordinul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor nr.24/22 decembrie 2008 pentru punerea în aplicare a Normelor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării actelor de terorism prin intermediul pieței asigurărilor*

**Titlul tezei: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE CONTROLULUI INTERN ÎN
CADRUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURĂRI**

- - http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Euro_area_annual_inflation_and_its_main_components,_January_2007-September_2017.png
- - <http://fr.wikipedia.org/wiki/Gouvernance>
- <http://leanromania.wordpress.com/lean-in-romania/lean-in-romania-parca-da-sau/>
- - <http://statistici.insse.ro/shop/>
- <http://www.1asig.ro/Managementul-riscului-de-piata-articol-13,137,142-30031.htm>
- <http://www.1asig.ro/Topul-asiguratorilor-RCA-in-T1-2017-Rata-daunei-coboara-la-97-articol-3,100-56229.htm>
- http://www.ouestaf.com/atelier/docs/LA_BONNE_GOUVERNANCE_D_ENTREPRISE.pdf
- <http://www.referatele.com/economie/MANAGEMENTUL-RISCOLUI-IN-ASIGU856.php>
- <https://conspecte.com/Asigurari/riscul-concept-componente-si-clasificare.html>
- <https://www.statista.com/statistics/273156/gross-premiums-generated-by-the-insurance-industry-worldwide-since-2006/>
- www.coso.org/.../coso_erm_executivesummary, COSO II, Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, *Enterprise Risk Management – Integrated Framework Executive Summary*.
- www.coso.org/documents/coso_framework_body_v6.pdf, Internal Control – Integrated Framework, 2011, (COSO - The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, SUA).
- www.icaew.com/en/library/.../turnbull-report , Turnbull Report - Institute of Chartered Accountants in England and Wales – (ICAEW)
- www.icnj.org (The Insurance Council of New Jersey, SUA)
- www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/internal-controls-a-revie.pdf, *Criteria Of Control*, Institutului Canadian al Contabililor Autorizați
- www.websters-online-dictionary.org